

Tom Haartsen | Fotograaf, Amsterdam

Samenvatting

Een interview met de fotograaf Tom Haartsen voor de Fondation Constant in Utrecht. Haartsen spreekt over de samenwerking met Constant tijdens het maken van foto's van zijn schilderijen en gouaches, en zijn persoonlijke herinneringen aan hem. *Door Karel Ankerman*

Zelfstandig

'Ik heb Constant in 1985 ontmoet toen Victor¹ er mee ophield voor hem te fotograferen. Ik ontmoette Victor heel vaak op het laboratorium van Peter Paul Huf, de zoon van Paul Huf, die een laboratorium in Amsterdam Zuidoost had. Daar zag ik Victor toen regelmatig, die liet daar zijn werk ontwikkelen. Op een gegeven moment heeft Constant mij gebeld en zei: 'kom eens wat fotograferen bij mij.' Toen ben ik bij hem langs geweest. Ik zag Victor een paar dagen later op het laboratorium. Ik zei: 'je vader heeft gebeld om te fotograferen. Doe jij dat dan niet?' 'Hij is eindelijk verstandig geworden', zei Victor. Ik denk dat als je voor je vader fotografeert, dan is het natuurlijk nooit goed. Ik dacht, misschien vindt hij het vervelend dat ik voor hem fotografeer, maar Victor vond het prima zo.

Verzekeren

Ik kwam in zijn atelier op Wittenburg om zijn schilderijen te fotograferen en op de Kromme Waal om zijn gouaches te fotograferen. Hij was zo makkelijk. Dan had ik dertig ingelijste gouaches. Die waren 20.000 gulden per stuk toen. 'Ja, neem ze maar mee naar je eigen studio, dat is makkelijker', zei hij. Een hele auto vol met gouaches, dertig stuks. Ik zeg, 'moeten we dat niet verzekeren.' 'Nou', zegt hij, 'ga eens bellen. Wat zou dat kosten?' Toen bleek dat de gouaches voor zes ton verzekerd moesten worden en de kosten bedroegen zeshonderd gulden. Toen zei hij, 'dat vind ik eigenlijk zonde van het geld. Maak maar een extra dia voor het geld, want ik krijg mijn werk er toch niet voor terug. Neem het maar mee en breng het morgen terug.' Ik had voor zes ton kunst in de auto liggen in guldens. Maar ja, wat niet weet, wat niet deert. Je legt het achter in de auto, je rijdt naar huis en je pakt het daar weer uit.

Appelsap

De gouaches waren de eerste welke ik fotografeerde. Later heb ik ook schilderijen gefotografeerd. Steeds als hij een schilderij af had moest ik het fotograferen. Soms kwam ik bij hem en dan zei ik: 'ja, die heb ik toch al twee keer gefotografeerd.' Maar dan zei hij: 'kijk er is nu een gele streep bij. dus het moet opnieuw.' Het maakte hem niet uit dat daar een technische camera aan te pas kwam. Als er weer wat veranderd was aan zijn schilderij dan belde hij en moest het weer opnieuw gefotografeerd worden. Hij lustte wel een lekker wijntje. Maar hij wist, als ik aan het werk ben, dan drink ik niet. Dus voor mij had hij altijd appelsap in huis.

Cimbaal

Op gegeven moment als ik aan het fotograferen was, zei hij: 'vind je het erg als ik even cimbaal ga spelen?' 'Nee, graag zelfs. Leuk!' Dan ging hij cimbaal zitten spelen, terwijl ik aan het werk was op zijn atelier in Wittenburg. Hij had een cimbaal op de bovenverdieping van de Kromme Waal en hij had er

---

¹ Victor (Eugène) Nieuwenhuys is de enige en oudste zoon van Constant. Hij is fotograaf en filmer.

eentje op Wittenburg staan. Dan ging hij leuk cimbaal zitten spelen. Fantastisch was dat. Het was een hele aardige man. Ik kon het altijd heel goed vinden met hem. Ik heb contact met hem gehad tot aan zijn dood.

Italië

Ik kwam niet elke maand. Hij belde zo af en toe. En soms had hij weer een paar gouaches klaar. Dan ging ik die fotograferen. Een volgende keer had hij weer wat aan een schilderij gedaan en dan kwam ik het schilderij fotograferen. Laat ik zeggen dat ik misschien zes keer per jaar langs kwam. Een echte vriendschap was het niet, maar we hadden het wel over privé zaken. Over vakantietripjes. Of hij ging met Trudy² ook weleens naar Italië toe. Hij is toen ook in Italië getrouwd³ met Trudy, dacht ik. Daar vertelde hij wel over. Dat was niet puur zakelijk, meer over privé zaken. Ik had eigenlijk nooit problemen met hem.

Kleurkaart

Maar ik herinner me nog goed één moment toen ik dia's had afgeleverd. Die waren ingekaderd en daar was iets mee. Toen belde ik hem op en kreeg zijn toenmalige vrouw aan de lijn. Dat was Fanny Kelk⁴. Die was heel onaardig tegen mij. Toen hoorde ik hem op de achtergrond praten, zo van: 'nee, zo moet je niet doen tegen Tom. Het is allemaal prima.' Dus toen had ik een aanvaring met haar. Daarna heb ik haar ook nooit meer gesproken. Het ging over een kleurkaart of die wel of niet weg geplakt was. Dat is iets wat ik altijd voor Constant deed. En zij vond het niets. Dat zei ze op een hele nare manier. Daar had ik een beetje een aanvaring over. Maar hij begon meteen sussend op de achtergrond van 'Nee, nee.' Toen ik de volgende keer kwam, was het wel weer over.

Oeuvrecatalogus

Constant liet me helemaal mijn gang gaan. Hij wist wat hij kreeg als ik ging fotograferen en dat vond hij prima. 'Daar staat het schilderij' zei hij dan, 'ga je gang maar.' Ik maakte van de schilderijen hele grote 18 bij 13 centimeter dia's met de technische camera. Van zijn gouaches maakte ik 6 bij 8 centimeter dia's met de Fuji camera. Dat hadden we zo afgesproken. Die gouaches waren kleiner, de grote schilderijen moesten groter. Dus dat moest gedetailleerder. Met zijn boeken en catalogi heb ik nooit bemoeienis gehad. En in het begin ook niet met New Babylon. Victor fotografeerde al die maquettes. Voor de oeuvrecatalogus ben ik alles van New Babylon digitaal aan het fotograferen. Ik fotografeer alles wat we tegenkomen. Er staan er nu 1200 op de website van de Fondation. Ik ga nu naar de tentoonstelling in Madrid⁵, want er hangt een schilderij van een verzamelaar⁶ uit het Centre Pompidou en er hangt er eentje van een verzamelaar uit Zwitserland⁷. Je gaat niet voor één schilderij naar

---

² Trudy van der Horst was de vierde echtgenote van Constant. Zij leerden elkaar in 1994 kennen.

³ 20 Juni 1997 trouwde de toenmalige burgemeester van Utrecht, Ivo Opstelten, Constant en Trudy, in de raadzaal van het stadhuis in Utrecht.

⁴ Constant had in 1985 een relatie met Adèle van Rijckevorsel. Fanny Kelk overleed in 1978.

⁵ *Constant. Nueve Babilonia*, van 20 oktober 2015 t/m 28 februari 2016 in Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid.

⁶ Voor deze tentoonstelling had het Centre national d'art et de culture Georges-Pompidou, Paris meerdere werken van Constant uit hun collectie in bruikleen gegeven: de maquette 'Spatiovore', 1959 en de tekening met gemengde technieken 'Labyrintische ruimte', 1969

⁷ Het schilderij 'Femme-oiseau', 1949, had Constant in 1980 aan zijn en Nellie's dochter Eva geschonken. In 2011 verkocht Eva dit schilderij op de veiling van Sotheby's in Parijs. De Zwitserse verzamelaar Gandur kocht het schilderij op de veiling en heeft het in februari 2015 in langdurig bruikleen gegeven aan Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid.

Zwitserland toe. Maar dat hangt nu allemaal bij elkaar daar. Dus ik ga een overzicht maken van al de verspreide werken die buiten Nederland zijn, die ik anders niet te pakken krijg.

Hernia

Wat me opviel bij Constant was zijn vriendelijke aard. Ik ging met plezier naar hem toe en werkte graag voor hem. Het was zo'n vriendelijke man. Er zijn ook klanten dat je denkt, nou oké, daar gaan we weer. Maar Constant was heel aardig. Dat is me altijd wel bij gebleven van hem. En ook zijn mooie schilderijen. Prachtig werk vind ik. Ik herinner me dat hij een keer een hernia had. 'Kijk jij ook maar uit hoor', zei hij tegen me 'want ik heb wekenlang op bed gelegen.' Een Surinaamse verpleegster verzorgde hem toen. Daar was hij erg tevreden over. Maar hij kon geen kant meer op. Hij lag plat op bed. Dat was op de Kromme Waal. Dat heb ik naderhand gehoord van hem, toen hij weer goed was en hij weer kon lopen. Ik geloof zelfs dat hij nog een gouache⁸ voor haar heeft gemaakt, voor die Surinaamse verpleegster.

Tikus

Als ik op zijn atelier kwam en beneden aan de poort aanbelde, hoorde je boven al het hondje (Tikus, ed.⁹) aanslaan. Die ging enorm tekeer. Dat hield pas op wanneer hij een kluijfe kreeg. Het hondje ging dan mee naar beneden en dan ging je het spul naar boven brengen. En maar blaffen en blaffen. Dan ging ik opstellen. 'Koest!' zei hij dan. Dan ging hij naar de kast, pakte een kluijfe en was het klaar. Het hondje moest overal mee naartoe. Ook in het museum. Hij was de enige die zijn hond mee mocht nemen. Anders kwam hij niet. Dat was een voorwaarde. Tikus moest mee. Ik heb Constant voor het laatst gezien bij een opening van zijn grafiek in het Cobra Museum (2004 ed.), niet lang voor zijn dood. Op het laatst werkte hij natuurlijk ook niet meer. Hij schilderde niet meer. Dus ik heb ook niet meer voor hem gefotografeerd op het eind. Het is wel leuk dat ik nu nog steeds het werk van Constant aan het fotograferen ben, ondanks het feit dat hij er niet meer is.'

Dit interview is een onderdeel van het Oral History project van de Fondation Constant. Het Oral History project wordt financieel ondersteund door het Hartenfonds en Gifted Art.

Interviewer: Karel Ankerman

Datum: 12 februari 2016

Geluidsopname: 1 Pro Record digitaal (50 min)

Totaal: 3.750 woorden

Transcript: 4 p.

Aantal woorden: 1360 (edited)

---

⁸ n.a.v. deze thuiszorg situatie heeft Constant meerdere aquarellen gemaakt, getiteld 'Het bezoek/La visite' en 'L'infirmière'.

⁹ Tikus, een Norwich terriër – een keffertje - was het laatste hondje van Constant en is 16 jaar geworden. Zij waren onafscheidelijk. Hij stierf 4 dagen na Constant's dood en ligt samen met hem begraven op de begraafplaats Zorgvlied.